

Видання у таборах для інтернованих

У 59-ту річницю смерті Тараса Шевченка відсвяткованої Бригадою в Німецькій Яблонні від 1-14 березня 1920 року. Живий образ на сцені зображає "Воскресаючу Україну" - дівчина зі смолоскипом (дочка полковника Вариводи. її оточують люди всіх станів України

Продовжуючи опис подій, пов'язаних з боротьбою за українську незалежність у 1917-1921 роках, необхідно згадати також про українських вояків у таборах інтернованих у цей період - час воєнного лихоліття. Українські військові частини, розміщені в різних флангах українського фронту боролися, відбиваючи наступи ворожих військ з усіх сторін. У тих частинах, де поразка була неминучою, вояки відступали у менш загрозливі місця, але згодом змушені були перейти кордон і увійти або в Польщу, або в Чехословаччину. Опинившись на чужій території, військовики були роззброєні та поселені у табори для інтернованих, де вони перебували близько трьох років.

У нашій бібліотечній та архівній збірці маємо цікаві унікальні примірники видань пов'язані з таборами для інтернованих в Чехословаччині, де перебували українські військовики. Один із

таких таборів знаходився у місті Німецьке Яблонне. Тут 4000 тисяч українських вояків та 400 старшин були зорганізовані в бригаду під командуванням полковника Антона Вариводи (1869-1936). Більшість вояків були з Галичини. Чеська міська влада ставилась до українців позитивно. На підставі споминів учасників цього табору знаємо, що "інтерновані діставали повний військовий харч, а крім того, старшини і стрільці одержували платні, нарівні з чеськими вояками". Межі табору були відкриті, не було колючого дроту, ані вартових на вежах. Від інтернованих вимагалася постійна військово-таборова дисципліна.

Українські провідники табору були згодні на такі умовини, і сформована бригада дотримувалася військової дисципліни, ладу і військових вправ. Проте, провідники турбувалися упадком духу і психічним станом вояків. Вони побоювалися,

що знемога від воєнних перепетій, пригніченість, розчарування політичною ситуацією може деморалізувати військовиків, спричинити ледарство, байдкування, байдужість. Один із провідників бригади висловив такі думки в одному із таборових видань: "знесилених треба підняти даючи їм нове почуття сили, зневірені серця огріти надією, а весь запас захованої ще енергії ужити для пляномірного творення сили про будуче, щоб не марнувати часу самодратуванням та даремним перемеркуванням того, що так болюче та й безповоротно покотилося в минувшину".

Рідкісні видання табору для інтернованих, про які ведеться мова, - це "Україна в таборі". Огляд культурно-просвітницької діяльності від червня 1919 р. до червня 1920 р. в таборі Української Бригади (Німецьке Яблонне), записаний сот. Я. Яремою (1894-1986?): і 4 числа таборового журналу "Голос Табору" під редакцією комітету на чолі із Степаном Ріпецьким (1894-1986). (Хоч Огляд описує діяльність табору до червня 1920 р., робота табору продовжувалася до його закриття восеню 1921 р.)

Уже в перші тижні провід бригади заснував "Просвітний Кружок", завданням якого було організувати культурні та освітні програми для всіх таборовиків. Через те, що значне число вояків - молодих хлопців - селян - були мало або зовсім неграмотними, цей гурток організував курси для неграмотних. Для тих, хто мав базову, а то й вищу освіту, були виклади із української історії та літератури. Кружок також організував ряд практичних курсів, таких

як курс сільського господарства, столярства, кравецтва, книговодства. Старшина жертвувала свою зарплату на закуп потрібного матеріалу. Зорганізовано бібліотеку, і навіть придбано фортепіано. Усій цій роботі, чеські мешканці сприяли та допомагали. Зорганізовано також таборовий театр, драматичний гурток, які робили постановки таких п'єс, як "Наталка Полтавка" Котляревського, "Сватання на Гончарівці" Квітки-Основ'яненка, "Украдене Щастя" Івана Франка та інших. Зорганізовано хор, струнно-смічкову та духову оркестри, а також спортову дружину. Чеські мешканці міста з нагоди різних свят запрошували хор для виступів у міській залі. Таборовики відзначали українські національні свята, особливо Шевченківські роковини. Родинам старшини і деяких військовиків було дозволено виїхати з Галичини до чеського містечка, де був табір для інтернованих, жити в місті, відвідувати рідню в таборі і допомагати в культурній праці.

Уся ця праця інтернованих таборовиків гідна подиву, коли дивився, з якою енергією, ентузіазмом, завзяттям та далекоглядністю стільки всього було зроблено на користь усіх військовиків і за такий короткий період. Коли табір був ліквідований, дехто із інтернованих залишився в Чехії для подальших студій. Ті, хто повернувся додому, набули не тільки нових знань, але також нової енергії, заповзятливості та самовпевненості, що всякі перешкоди можна подолати, працюючи над розбудовою рідної країни у напрямку здобуття її незалежності.

Любов Волинець

Український пейзаж

Пейзаж можна сміливо назвати одним з найпопулярніших жанрів серед українських мистців. У спектрі можливостей емоційного висловлювання цьому жанру немає рівних, а українська природа і вражає різноманіттям, і надихає красою. Мальовничі схили Карпат, безкраї степові далі, тиха велич річок, живописний затишок українського села, гордовита вишуканість міста - все це дивує і закликає творити. Недарма у XIX столітті Україну називали новою Італією, адже художники їхали туди у пошуках романтичних краєвидів та натхнення.

У середині XIX століття формується українська національна школа пейзажу, яка вже до початку XX століття могла похвалитися цілою плеядою майстрів-пейзажистів, таких як Володимир Орловський, Сергій Васильківський, Кириак Костанді, Іван Труш, Сергій Світославський, Петро Левченко та інші. У подальшому розвитку українського пейзажу знаходили своє відображення найновіші європейські напрямки та стилі, найсмівливіші пошуки художньої виразності.

Для українського мистецтва пейзаж став особливим жанром! Протягом останніх двох століть в ньому мистці охоче втілювали

свою любов до рідного краю й захоплення красою його природи, передавали ліричну сутність української душі. А для багатьох українських художників у радянський період саме пейзаж став єдиною можливістю вижити і продовжувати творити, ховаючись у цьому нейтральному жанрі від головних тем і суворих вимог соціалістичного реалізму.

На цій виставці представлені твори українських мистців XX століття з колекції Українського музею та бібліотеки у Стемфорді. Показані автори, серед яких Іван Труш, Олекса Новаківський, Олекса Грищенко, Михайло Мороз, Лев Гец, Іван Марчук - неперевершені пейзажисти, хоч і такі різні за художніми напрямками, естетичними поглядами, технікою роботи та географією проживання. Ціла епоха, широкий спектр художніх шукань та образів відкривається глядачеві в одній залі виставки.

Живописні та графічні краєвиди спонукають зупинитися, спостерігати й думати, звертати увагу на красу довколишнього світу. У добу активного технологічного розвитку та шаленого потоку інформації жанр пейзажу набуває нової цінності, нагадуючи людині про її давнє прагнення - життя у гармонії з природою.

Український музей і бібліотека у Стемфорді
презентує виставковий проєкт

УКРАЇНСЬКИЙ ПЕЙЗАЖ

29 вересня 2019 - 10 вересня 2020

